

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Symmvla Caietani

Cajetan, Thomas

Antverpiae, 1575

Capita tria circa simoniam examinanda.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41716

Sicut enim cum persona vna inuaditur, licetè pugnat ad sui conseruationem illam, ita quum commune ciuitatis bonum præcipuum (quod est vnitas, pax, libertasque) inuaditur, aut inuasio præparatur à seditiosis, licetè ciuitatis pars bona tuetur cõmune bonũ & præperando se & alios, & pugnando vt illam seruetur commune bonum.

*Capita tria circa simoniam
examinanda.*

Simoniam (hoc est emptio vel venditio spiritalis rei) peccatum est mortale: quia iniuriosa est religioni vilipendendo res spirituales dum pretio ponuntur. Vt autem clara casuum notitia habeatur, tria sunt capita pertractanda, scilicet res spiritalis, emptio vel venditio extrinseca & rursus emptio vel venditio interior seu mentalis tantum.

Circa caput primũ (quid appellatione rei spiritalis intelligatur in proposito (scito hic appellari rem spiritalem à spiritu sancto vt est spiritalis ratio vitæ quæ in Christo viuimus, sentimus, intelligimus, & operamur: in cuius signum simonia vitium est Ecclesiasticum non habens locum in prophanis.

Sunt autem res spirituales multis modis. Vel quia sunt merè spirituales: vt dona Dei gratuita quæ ad vitam Ecclesiæ spectant: virtutes gratiæ gratis datæ, potestas spiritalis tam ordinis quam iurisdictionis, sacramentalis effectus, ius spiritale quocumque etiam viuendi ex altari habendi decimas, beneficia Ecclesiastica, & similia. Vel quia sunt compositæ ex spiritali & corporali, sed formaliter ac principaliter sunt spirituales: vt sacramenta Ecclesiæ omnia, & similiter sacramentalia: vt consecrationes virginum benedictiones nubentium, Missæ, orationes vocales, Ecclesiasticus cultus, prædicare, oleum sanctum christina, Ec-

clesiastica beneficia, & alia huiusmodi. Vel quia compositæ sunt ex spiritali & corporali, sed principale in illis est corporale, vt calices, cruces, officia Ecclesiastica, vt officium iudicis, doctõis, sacristæ, teconomi. Multis igitur modis quum inueniantur res spirituales, notandæ sunt regulæ sex, vt non erretur in istis.

Prima regula est: Nulla res spiritalis, quatenus spiritalis, est licitè vānalis, aut ratio maioris pretii: itaque ex hac regula habes tria: Primò, quòd res purè spiritalis non potest emi aut vendi. Secundò, quòd res composita ex corporali & spiritali, non potest emi aut vendi, ex ea parte qua spiritalis est, quantumcunq; spiritalitas illius sit minima. Terriò, quòd si aliqua res composita ex spiritali & corporali vendi aut emi licitè potest (vt calix consecratus, aut officium docendi &c.) non tamen potest pluri estimari, nec pluri vendi aut locari &c. ratione spiritalitatis, sed solummodo tanti, quantum valet ratione rei corporalis, alioquin simonia committitur.

Secunda regula est. Nulla res composita ex spiritali & corporali sic, vt principale illius sit spiritale, potest vendi vel emi absolutè: quia ex quo principale in istis est: spiritale, si simpliciter & absolutè sub pretio ponitur, intelligitur vendi spiritale. Vnumquodq; namque quum absolute tractatur & iudicatur, intelligitur tractari & iudicari secundum suum principale: vt quum tractatur de homine, tractatur de homine secundum quod est rationalis: & quum tractatur de naui, tractatur de illa secundum quòd quid artificiale: & quum tractatur de Episcopo, tractatur de illo secundum quòd pastor ouitum Christi: & sic de aliis. Et ex hac regula habes, quòd non licet prædicatori pro prædicatione, sacerdoti pro celebra-
tione

tionem, vel pro officio mortuorum, ordinatori pro collatione ordinum, & cæteris similibus pro similibus pacisci aut quouis modo hæc sub pretio ponere absolute.

Tertia regula est: Res quæcunque composita ex spiritali & corporali sic ut principale in illa sit corporale, potest absque simoniæ vitio vendi vel emi absolute, nisi ex positivo iure inhibeat. Ratio regulæ est: quia ex eo quod principale est corporale, non intelligitur vendi nisi corporale, quum absolute venditur, & seruetur antedictum moderamen quod non plus æstimatur ratione spiritualitatis, sed purè tantum venditur, quantum corporalis res valet. Addidi autem nisi ex positivo iure inhibeat: quia quantumcunque res secundum se venalis sit, si iura disponunt ibi interuenire simoniam, non quia secundum se sit, sed quia prohibita, oportet parere iuri: ut de multis officiis canonica iura sic disponunt: ut sunt œconomi, castaldi &c.

Quarta regula est. Stipendium sustentationis exercituum spiritualia, licitum est velle & accipere, & in articulo necessitatis etiam pacisci.

In hac regula dicuntur duo. Primum, quod pro sustentatione ministrantium spiritualia licitum est accipere temporalia. Et hoc satis clarè patet ex doctrina domini in Euangelio, & Pauli Apostoli. Et ex ratione, quia hoc non est vendere spiritualia, nec locare operas pro mercede, sed est velle habere necessaria ad vitam corporalem, sine qua non possumus spiritualia exercere. Secundum est, quod in articulo necessitatis licitum est deducere in pactum stipendium sustentationis. Hoc namque articulus necessitatis tunc supplet, quod & iustitia deberet efficere apud populum recipientem spiritualia (quia beneur sustentare ministros spiritualium) & ad quod

superiorum auctoritas deberet cogere populum. Et licet hoc licitum sit: quia tamen habet speciem mali & prohibitorum regulariter est ex iure positio pacisci in huiusmodi, ideo non est faciendum. Habes tamen ex hac regula, quod licitum est cogere ad subventiones statutas auctoritate superiorum vel consuetudine exhibendas in consecratione Ecclesiarum & virginum, in benedictione nubentium, visitationibus & aliis huiusmodi quia hæc in subsidium ministrorum intelliguntur statuta vel consuetudina: sicut decimæ & proventus alii Ecclesiastici. Debent tamen Prælati & eorum officiales prius exhibere gratis spiritualia hæc, & post cogere ad seruandas laudabiles consuetudines: ne nomen clericorum blasphemetur tanquam auarum, & quasi venalia spiritualia reputans.

Quinta regula est. Locare opera suas ad exercitia spiritualia, quæ principaliter sunt spiritualia, non est licitum nisi per accidens. Vbi scito quod tribus titulis res qualitercunque spirituales contingit afficere. Primus est venditionis & emptionis. Secundus est, sustentationis ministrorum. Tertius est, locationis & conductionis non spiritualium, sed operarum suarum. Primus, qui (vt infra declarabitur) comprehendit sub se omnem contractum debiti legalis, & totaliter prohibitus: vt in primis tribus regulis declaratum est. Secundus est secundum se totaliter licitus: vt in quarta regula explanatum est. Tertius autem qui secundum se non est species est venditionis & emptionis (quia locare est quoddam vendere, & conducere est quoddam emere) & qui non refertur ad spirituale, nec vt rem locatam, nec vt rationem locandi, sed refertur ad operas humanas concurrentes ad exercitacionem spiritualium, venit in questionem, vt pote medijs: & de ipso dicuntur duo in hac regula.

Primum est, quod locatio operarum non habet

per se locum in exercitationibus spirabilibus quæ principaliter sunt spirituales: vt sunt missæ, prædicationes, consecrationes virginum, Ecclesiarum, collationes sacramentorum, orationes, & huiusmodi. Et ratio iam dicta est: quia quum illa quæ sunt secundum suum principale spiritalia, tractantur absolute, intelliguntur tractari secundum suum principale, quod est spirituale: ac per hoc intelligitur locari & conducti spirituale, vel vt res conducta, vel vt ratio conducendi: & consequenter appetantur opera ex spiritali: quod constat esse simoniacum.

Secundum est, quod per accidens, hoc est propter adiunctum vinculum, locum habet in istis locatio operarum consueta & approbata ab Ecclesiæ consuetudine. Multi enim sacerdotes locant operas suas ad officendam aliquam Ecclesiam per annum vel menses, toties celebraturi in hebdomada, &c. Quamuis enim non liceat sacerdoti locare operam suam ad celebrandum Missam (quia hoc esset locare spirituale: quia Missa secundum suum principale est spiritalis vt dictum est) licet tamen eidem locare libertatem suam, contra quam toties debet occupatum se tenere, & impedimentum ab operibus aliis, & breuiter tot cõcurrunt temporalia in istiusmodi annuis, mensuris, hebdomadariis, &c. obligationibus vt intelligatur non spiritalem rem aliquam, sed temporalia locari & conducti.

Sexta regula est, Locatio operarum in illis exercitiis spiritalibus quæ principaliter sunt corporalia, locum habet absque scrupulo conscientiæ, vt patet de officio vicarii, sacristæ, iudicis, doctoris etiam in theologia, & aliis huiusmodi, de quibus debentur certa stipendia.

Et possunt in istis inuenire conuentiones ac pacta de quantitate stipendii: quia de corporali ac veniali opere

opere pactio fit, non de spiritali iustitia, veritate, &c.
 Et hanc intellige ex arte operarii: ita quod ille qui
 in vicarium aut iudicem, &c. petitur, potest locare o-
 peras suas ad huiusmodi officia. Et similiter is cuius
 est dare officium illud: potest illud conuocare sub
 certo stipendio. Et non intelligas hoc ex parte Præ-
 lati, quia si ipse potest locare huiusmodi officia sub
 certo pretio: quoniam hoc est vendere officia spiri-
 tualia, & est expresse prohibitum, ne Prælati commit-
 tant vices suas sub annuo censu, &c. Circa secundum
 caput (scilicet extrinsecam emptionem, vel venditio-
 nem, in qua consistit ipsa simonia) scito tam emptio-
 nem quam venditionem ex tribus constare: scilicet
 intentione conuentione, & executione.

Ex eo enim quod humanus actus est, intentione
 sui requirit ad hoc, vt per se fiat, hoc est vt intendat
 quis vendere seu emere.

Et ex eo verò quod commutatio voluntaria est,
 oportet conuenire vtrique de pretio. Nec refert
 vtrum tunc disceptando conueniant, an primo ver-
 bo conueniant: an sciendo pretium seu mutuum af-
 fectum detur & accipiatur pretium: semper enim
 interuenit conuentio vel prius statuta, aut scita, aut
 tunc facta, etiam si subito & imperceptibiliter fiat,
 & breuiter explicita vel implicita: alioquin resiliatur
 ab altera parte: & non subsequeretur emptio &
 venditio: vt patet in quotidianis venditionibus &
 emptionibus.

Ex eo autem quod actus talis exterior ad alte-
 rum est, exigitur ad sui cōsummationem datio & ac-
 ceptio rei quæ venditur, & pretii: non enim consum-
 mata est venditio, nisi detur res quæ venditur: & si-
 militer non est consummata emptio nisi detur pre-
 tium: quia neutrum ab altero consummatè trans-
 fertur nisi tradatur: & similiter neutrum consum-
 matè

matè acquiritur nisi habeatur : constat autem per
 emptionem & venditionem consummatam debere
 transferri hinc rem, inde pretium: & similiter acquiri
 hinc pretium, inde rem. Vnde iuxta hæc habere
 pro regula ad simoniam quæ ab Ecclesia punitur,
 exigi duo. Vnum ex parte venditoris scilicet vendi-
 tionem consummatam rei spiritualis. Alterum, ex
 parte emptoris: scilicet conventionem implicitè vel
 explicitè de pretio, aut traditionem pretii. Vbi nota
 quinque. Primò, differentiam partium penes hoc
 quòd ex parte rei spiritualis exigitur actus consum-
 matus ad hoc quòd Ecclesiæ censuris subfit: ex par-
 te verò pretii non exigitur actus consummatus, ita
 quòd si simoniaca conventio inter aliquos sit de
 ordine, beneficio, sepultura, Missa, &c. pro tali præ-
 tio, si ordo beneficium, & breuiter res spiritualis non
 datur, etiam si pecunia pro pretio fuerit data, non
 incurritur simonia subiecta censuris Ecclesiæ: quam-
 uis incuratur crimea simoniæ. Et ratio est, quia
 non est consummata venditio rei spiritualis, sed in-
 choata & in mente & in conventionem. Pœnæ si-
 quidem restringendæ sunt ad consummatos actus.
 Secundò, disiunctiuam seu alternatiuam æquiua-
 lentem ex parte pretii penes conventionem vel tra-
 ditionem pretii: ita quòd ex parte emptoris æqui-
 pollent pactio vel traditio pretii: ita quòd licet simo-
 nia punita ab Ecclesia exigat conventionem seu pa-
 ctum, si tamen concurrat traditio pretii, æquipollet
 conventioni. Imò (vt melius loquar) inuenitur plus-
 quam pactio: quia ipsa traditio pretii claudit in se
 conventionem, utpote consummatio illius, nam con-
 summata emptio conventionem explicitam vel im-
 plicitam adimplet. Et propterea non fallaris inspi-
 ciendo solùm ad pacta explicita: sed intueri si
 inseruenit solutio seu traditio pretii, & perspicere

pessimam ibi simoniam. Tertiò, formalem loquutio-
 nem de pretio : quum enim dicimus traditionem
 pretii includere passionem , loquimur de pretio in-
 quantum pretium: hoc est sub ratione pretii. Potest
 si quidem multis modis tradi aliquod temporale: sci-
 licet vel per modum liberalis doni , vel per mo-
 dum sustentationis, vel per modum reuerentiæ , vel
 per modum oblationis vel per modum debiti ex lege,
 aut laudabili consuetudine , vel per modum pretii.
 Et hoc solo ultimo modo vocatur præritum , & vo-
 catur traditio pretii. Quarto nota, quia timoratum
 habes conscientiam, quod licet sacerdos minus bene-
 faciat exigendo id quod secundum laudabilem con-
 suetudinem solet dari , si ante collationem spirita-
 lium exigat, aut si negat aut differt spirituum col-
 lationem ut illud habeat , non tamen propter simo-
 niacum iudices : quoniam si ut conseruet se indem-
 nem, cognoscens præcipuè quòd postea oportebit il-
 lum litigare hoc facit, simoniacus non est secundum
 rē: quia non vendit spiritale. Nec huiusmodi exactio
 inducit modū pretii, quoniā nō mutat modū debiti:
 quāuis speciē quasi simoniæ habeat huiusmodi præ-
 uentio & cautela: & propterea reprehenditur. Quin-
 to nota, quòd triplex muneris genus (scilicet à ma-
 nu: ut pecunia & illa bona mobilia vel immobilia, ab
 obsequio vel seruitia, & à lingua, ut laus, adulatio,
 preces, &c) ad hoc ut simoniam ab Ecclesia puni-
 ram constituat, exigitur, quòd pretii rationem ha-
 beat alioquin ad venditionem specialem , non spe-
 ctabit, ut emptio. Et propterea si laus, adulatio, pre-
 ces non nisi per modum laudis, per modum adula-
 tionis, per modum precum concurrunt quantum-
 cunque sint nephariæ & carnales, ac pro indigno, &
 efficaces ita quòd inducant Prælatum ad dandum
 beneficium, ad conferendum ordinem, &c. simonia
 vera

vere proprie non incurritur, quamvis crimen aliud incurritur: quia nulla est hic venditio aut emptio nisi mentalis, si intentio adulantis aut Prælati est adulationem ut pretium ponere: & se de aliis. Circa tertium caput (scilicet emptionem seu venditionem mentalem) scito simoniam mentalem consistere in intentionem pretii: ita quod ex hoc ipso quod homo intendit sub pretio ponere siue emendo siue vendendo rem spiritalem, aut ut venalē rem, aut ut rationē appetiendi, simoniam mentalem incurrit. Et hoc est quodocumque intendit pro spiritualibus temporalia habere aut econtrario, ita quod lypro, pretium denotet: & similiter quodocumque principalis intentio ad temporale habendum ex collatione spiritualis aut econtrario tendit. Qui enim temporalia ex spiritualibus intendit non ut pretium, sed ut sustentationem necessariam ministrorum Ecclesiæ liberaliter seu eleemosynaliter, aut statutam seu laudabiliter consuetam, simoniam mentalem non incurrit. Et similiter econtrario qui ex temporalibus spiritualia intendit non ut ex pretio debita, sed ut ex his excitata ac provocata aut expedita (ut contingit in eleemosynis, oblationibus, legatis, & quasi stipendiis sacerdotum & orantium ac prædicantium, & in servitiis honestis quæ Prælati exhibentur, & aliis huiusmodi) simonia nulla in animo est: quia gratis dandum spiritale expectatur, & temporalia non ut pretium intenduntur. Potest autem mentalis simonia tripliciter inveniri. Primò, ex eo quod in solo actu interiori consistit: ut sicut homicidium mentale est deliberatus animus occidendi, ita simonia mentalis sit deliberata voluntas emendi vel vendendi rem spiritalem. Secundò ex eo quod exterius imperata latet intus: ut quum aliquis servit aut munus offert pro spirituali consequendo, vel econtrario spiritale dat pro tempo-

rali consequendo, non tamen declarat prauam suam
 intentionem. Quod intentione emendi seu venden-
 di hoc facit. Est siquidem tunc simonia non solum
 intus, sed exteriori actu imperata & exercitata, sed la-
 tente intus venenoso semine. & propterea inter men-
 tales simonias locatur. Tertio, ex eo quod non est
 consummata ex parte rei spiritualis: vt quum conue-
 niunt simoniace aliqui, & postmodum aut poeni-
 tentia ducti, aut propter impotentiam aut quamuis
 aliam causam receditur à pacto, & breuiter non man-
 datur executioni promissum spiritale. Hæc etiam si-
 monia quò ad crimen, non mentalis, sed exterior
 est, sed quò ad pœnas censurarum inter mentales
 collocatur: quia non est simonia consummata.
 Quòd si pecunia in hoc casu vt pretium recepta
 fuisset, restituenda proculdubio est. Et quamuis pri-
 ma facie appareat quod danda esset Ecclesiæ, & non
 emptori, quia datio fuit contra legem, rationi tamen
 magis consonat vt reddatur illi qui dedit, vt pote
 adhuc ipse: quia non plenè abdicata ab eo intelli-
 gitur pendente consummatione contractu simoniace
 emptionis & venditionis: vt sic & pœnæ simoniæ
 non amplientur, sed restringantur ad consummatam
 simoniam: & fides naturalis qua venditor receptum
 ab emptore pretium tenetur illi si non sequitur exe-
 cutio venditionis, restituere, seruetur: quasi perfidus
 namque haberetur si promissum spiritale non
 daret, nec acceptum pretium redderet Ecclesiæ vel
 pauperum obtentu. Et hoc intellige quantum est ex
 parte illius qui accepit, nam si autoritas iudicis in-
 terveniret, non crederem ei restituendam, sed in pœ-
 nam ab illo tollendam, & pro Christi honore expo-
 nendam. Aduerte simoniacos non teneri ad resigna-
 tionem tam spiritualium quàm temporalium quæ
nullo pacto sed affectu animi precedente vtrinque
 acqui-

Simulatio. 517

requiruntur: quoniam pro huiusmodi simonia sufficit delinquentibus per solam poenitentiam suo satisfacere creatori. Textus est clarus & vniuersalis ac vniuersaliter intelligendus. extra de simonia. cap. vltim.

Et hinc habes vnde infinitas quaestiones de seruitoribus, de precibus carnalibus, &c. soluas: quia hinc clarè pater non teneri ad resignationem beneficiorum sic adeptorum absque pacto aliquo, nulla facta differentia inter manum, obsequium, linguam, & quicquid aliud temporale interuenire potest, & similiter nulla facta differentia spiritualium.

Mendacium & simulatio equiparantur.

Simulatio qua homo mentitur facto, peccatum est: sicut mendacium quo mentimur verbo. Est autem peccatum veniale, si iocosa aut officiosa est, mortale autem si perniciosa: sicut de mendacio dictum est, & eadem ratione.

Mercimonialis societas duobus casibus est illicita.

Societas mercaturæ seu artificii illicita redditur duobus modis. Primus, si capitale vnus subster lucro & non damno: hoc enim constat iniquum esse. Secundus est, si lucrum aut damnum non respondeat proportionabiliter sociis vnicuique pro rata sua, interueniret siquidem manifesta iniquitas, dum non redderetur vnicuique quod ei debetur secundum æqualitatem iustitiæ. Et quoniam in huiusmodi societatibus frequenter contingit diuersarum rationum concurrere socios (dum vnus ponit pecuniam & alius operas seu industriam) nec par est vtriusq; periculum: ideo aduerte & nota diligenter quod societas huiusmodi, ex sua natura hoc habet quod ponens pecuniam